

Název práce: Metafora a současné umění

Autorka: Mgr. et MgA. Markéta Magidová

Katedra: Katedra estetiky

Vedoucí disertační práce: Mgr. Ondřej Dadejčík, Ph.D.

Abstrakt

V této práci představuji argumenty pro platnost estetické koncepce umění (koncepce založené na pojmu estetické zkušenosti) i vzhledem k vývoji uměleckých směrů v posledním půstoletí. Činím tak na základě výkladu estetického rozměru umění skrze teorii umění jako rozšířené pojetí metafory. Dokládám, že je to právě živá metafora, která funguje v dílech (nejen) současného umění jako jejich estetický model. Tuto myšlenku rozpracovávám prostřednictvím propojení tří konvergentních a v současnosti vlivných koncepcí: hermeneutické teorie živé metafory Paula Ricoeura, estetiky jevení Martina Seela a teorie umění jako podivného nástroje od Alvy Noëho. Stanovuji klíčové podmínky a vlastnosti procesu vzniku metaforického významu a dále je napojuji na charakteristiku uměleckého jevení. V perspektivě umění jako živé metafory lze redefinovat mýty a nedorozumění mezi estetikou a uměleckou praxí způsobené proměnou umělecké produkce zvláště s příchodem neoavantgard, přetrvávající až do současnosti. Toto nedorozumění lze vyjádřit dvěma hlavními problémy. Prvním problémem je propojení estetických teorií a předpokladu mediální esenciality uměleckých děl. Ukážu zde, že současné (postkonceptuální) umění je uměním postmediálním a že v jádru uměleckých praktik spočívala odjakživa přítomná intermedialita. Stejně tak i metafora je ze své podstaty intermediální, propojuje různé percepční módy a syntetizuje smysl, smysly a emoce. Její výchozí struktura není mediálně určená, nýbrž vždy vzniká jako nová konstelace prvků ve specifickém kontextu. Druhým problémem je mýtus opouštění umělecké autonomie i estetické funkce umění ve prospěch politických, kognitivních či heteronomních praktik. Takovou diskusi přinesly především nové formy a strategie konceptuálního umění. Pokud ustanovíme živou metaforu za estetický model umění a zároveň kriticky nahlédneme stereotypní interpretace konceptuálních strategií, pak se ukáže, že zkušenost z umění nezbytně a produktivně obsahuje pnutí mezi autonomií a heteronomií. Přináší estetický prožitek (syntetizující kognici, emoci a percepci) právě díky vstupu do prostoru světa „jakoby“. V závěru proto konstatuji, že současné umění je metaforické a jeho estetická funkce je manifestována právě jeho metaforičností.

Klíčová slova: současné umění – estetická zkušenost – živá metafora – Paul Ricoeur – Martin Seel – Alva Noë – intermedialita – imaginace